

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 2/3
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2-50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:
ac 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

Naționalitățile și unitatea statului.

(R.) In numărul său de ieri *Politische Correspondenz*, organ susținut din fondul de dispoziție, protestează în contra teoriei că constituțiunea maghiară ar recunoaște individualitatea politică a vre-unei naționalități.

„Teoria aceasta — scrie numitul ziar — este falsă și e o neînțelegere la mijloc. In legea de naționalități Ungaria iese în relief ca stat unitar național, pentru-că fiecare cetățean, aparținând el ori-și-cărei naționalități, e declarat de membru al națiunii maghiare una și indivizibilă. E cu totul greșit a zice că guvernul Bánffy ar da o explicație falsă și șovinistă a acestei legi.

Ear' mai la vale după-ce condamnă ori de tendență ne descentralizare și federalizare, urmează:

„E clar deci că a tăgădui caracterul național al statului ungar, este a te pune în contradicție cu interesele dinastiei, cu poziția politică a monarhiei, deoarece-ce numai caracterul național al statului garantează desvoltarea puterilor.

Articolul acesta ar fi un răspuns la cele desvolate de amicul nostru Dr. V. Lucăciu în scrisorile deschise către rectorul universității din Budapesta.

Ori-cât de fin și diplomatic vrea să fie însă semioficiosul maghiar, și ori-cât ar crede că „desvoltarea puterilor“ se „garantează“ numai desvoldând caracterul național al statului ungar, realitatea se presintă atât de crud, încât întreaga sofismărie șovinistă cade grămadă.

Stat național, când însăși ziarul menit să inspire presa maghiară și străinătatea constată că în Ungaria sunt opt naționalități? Când recunoaște că între acestea există un curent puternic pentru a menține caracterul poliethnic al statului ungar și când nu poate găsi alt motiv politic decât că „nici una dintre naționalități n'are un teritoriu de limbă bine definit“!..

Cum așa?

Sașii nu stau ei compacti?.. Și chiar dacă sunt amestecați cu Românii, să-i lase numai, și-și vor aranja ei între ei „teritoriul de limbă“ care Ungurilor nu li-se pare „bine definit“...

Slovacii nu stau oare compacti, trei milioane chiar după statistica maghiară?

Serbi au dus-o sute de ani cu voivodatele lor.

Ear' cât despre noi Românii, să n'aibă grijă organul semioficios, am găsi noi mijlocul de a progresa fie sub un sistem de descentralizare fie aplicând principiile federaliste.

D'aceia, insinuarea că cine luptă pentru aceste principii, luptă contra intereselor dinastiei și ale monarhiei, e pur și simplu — ridicolă. Și mai stupidă e apoi afirmarea, că „puterile

se desvoldă numai într'un stat național maghiar“...

Cum adevărat: îi poate folosi tronului și monarhiei luptele ce de un pătrar de veac duc naționalitățile contra hegemoniei ungurești? Ori îi poate folosi ceva chiar nației ungurești când guvernul în loc să mediteze asupra mijloacelor prin care să se asigure bunăstarea cetățenilor, își frământă capul iscodind numai legi inspirate de cel mai pronunțat șovinism?

Și ce stări de lucruri nesănătoase: o minoritate stăpânind — numai prin mijloace meșteșugite — majoritatea cetățenilor!?

A, dar' semioficiosul vorbește și de „necesitate politică“. Aceasta ar cere anume ca statul ungar să se întărească ca stat național maghiar.

Necesitatea aceasta poate să existe cel mult pentru guverne!

Când se simt slabe ori vor să provoace diversiune în public, ele aruncă vre-o bombă naționalistă: fac procese contra „agitatorilor perversi“, zdrobesc „șobolanii“ ori descoperă vre-o „revoluție“.

Este însă o nerușinare când aceste interese meschine se confundă cu interesele mari ale statului.

De altfel ce să mai lungim vorba.

Privească Ungurii peste Leitha. Vadă, la ce a ajuns statul austriac condus atâția ani de zile de prietenii lor, cari credeau să servească tronului și împărăției menținând hegemonia unei rase asupra celorlalte. Au dat astfel de mal monarhia întreagă și de doi ani toate capetele mari își încoardă creierii pentru a găsi mijlocul de leuire, fără ca până azi să se fi ajuns însă la o soluțiune dorită și primită de toți.

Absurdități să nu scrie deci semioficioasa maghiară. Mai ales pentru străinătate nu, căci nu păcălește pe nimeni. Străinătatea e perfect informată asupra stărilor de aici.

La tot cazul am fi curioși să vedem cam în ce chip vor să „îndrume la ordine“ pe aceia, cari în străinătate săvârșesc acte de o „brutală îndrăzneală“?!

Da, dacă străinătatea ar fi un pașalic banffyian.

Stat național maghiar în străinătate nu există însă. Acolo se știe numai că statul ungar aparține unei mari împărății, în care Ungurii da, s'au distins nu odată, ci de multe ori ca — rebeli! Ear' dacă acum vor să se presinte ca mari dinastiei, e numai pentru-că la umbra tronului să-și realizeze ceea ce n'au putut prin revoluțiuni!

Vorba e însă că Tronul nu poate fi manta, să o îmbraci numai când plouă și bate vântul, ci drept la scutul împărătesc au mai ales cei cari și în mijlocul furtunilor înfricoșate au stat ca păzitori neclintii.

Finanțele României. In altă parte a ziarului nostru cititorii vor găsi amănunte despre conversiunea datoriilor publice ale României.

Operațiunea aceasta de mare importanță pentru finanțele României îndeamnă pe „Budapești Hirlap“ (n-rul dela 4 Martie) ca într'un prim-articol să facă asemănare între creditul Ungariei și al României și să scrie:

„Va să zică deși noi suntem o putere mare, ear România un stat de a treia mână, care lupta cu multe greutate, eată, ea a reușit să-și întărească creditul în așa măsură, că pe pieța financiară a lumii mari creditul maghiar numai cu 1/2 la sută este mai prețuit ca al României... Vom face deci lucru cuminte, să mai lăsăm ceva din fudulie.

De astă-dată ziarul unguresc a nimerit-o.

Reforma administrației.

Una dintre stările publice de stat sub greutatea căreia vor avea poarele nemaghiare să geamă mai greu, va fi starea în care inteligența lor capabilă de a ocupa funcțiuni publice, și pregătită pentru aceasta, se va afla după introducerea așa numitei reforme a administrației.

Și va fi grea, pentru-că, după toate semnele și discuțiile asupra acestei teme, guvernul are ca scop a statifica simplu întru-agă administrația, zdrobind și spulberând ori-ce urmă de autonomie, în care azi ne mai putem și noi naționalitățile nemaghiare mișca cât de cât, cel puțin aci acasă, în comună și la comitat.

Intenția aceasta, pare că însuși guvernului maghiar îi pare foarte îndrăzneală, și astfel ar voi să pipăe, să vadă ce va zice străinătatea despre acest lucru, când va eși, nu peste mult, la iveală cu el.

Pene simbriașe își dau străduința a pregăti oare-cum terenul, a da lumii ideea, spre a se deprinde cu ea.

In alte state naționale, ori-ce statificări de administrație, de școale, etc., nu par de loc stranii, căci ele au cel mult intenția cinstită de a asigura priveghierea totdeauna mai strictă și mai trează a statului, — dar' într'un stat poli-național ca cel ungar, această intenție e mai mult un pretext, adevăratul motor al statificării fiind scopul de a pune un șurub mai mult la mașina perversă a „contopirei“ tuturor neamurilor într'unul singur, „nemeș“, „alcătuitor de... utopii, etc.

Și fiind-că și alții întrevăd acest lucru, chiar și în state naționale ca Franța și altele, penele măiestre ale fondului de dispoziție maghiar, se silesc a prezenta deja de pe acum lucrul c'a făcut chiar în folosul și spre binele — naționalităților nemaghiare!

In „Memorial diplomatique“ din Paris a apărut într'un număr recent o scrisoare datată din Budapesta, care se ocupă cu chestia aceasta.

Intre altele jidana proptă a intențiilor maghiare, descriind stările în mare parte autonome ale administrației din Ungaria, cum astăzi se practică, declară aceste stări de foarte desechilibrate și osândește foarte aspru instituția autonomiei, accentuând în chip ostentativ, că aceste stări și

autonomii nu sunt numai pentru nemaghiari rele, ci sunt rele pentru toți de o potrivă!

La urmă scriitorul articolului își exprimă părerea sa de rău, că proiectul Szapary a căzut la timpul seu, și după sdravene salturi mortale ajunge la „conclusia“ ce tradează dorința și intențiunea guvernului, că organizația autonomă de azi nu se mai poate nici „îmbunătăți“ nici „reface de nou“, ci pe temeiul statificării, întreagă administrația trebuie pusă pe base absolut noue!..

Grăbiți numai, voinicoșilor, să nu întârziati.

Revistă externă

Rusia în Asia răsăriteană.

Agenției „Reuter“ i-se telegrafează din Yokohama, că precum se vorbește acolo, insula Correa a zălogit Rusiei grupa „Deer“ de insule, ce sunt în față cu nălțimile dela Fusau.

Rusia în Balcan.

Rusia vrea cu ori-ce preț sa fie „protectora“ popoarelor creștine din Balcani și dă Turciei îndrumări adesea foarte detașate ce să facă colo și colo, în cazul cutare, în propria țară față de supușii ei.

Cea mai nouă notă de acest fel a Rusiei este prin care se amestecă în afacerile Macedoniei în așa fel, că eșident vrea să câștige întruire mare asupra acestei provincii și să o facă pe însăși provincia să se simtă „ocrotită“ de Rusia, pentru-că la timpul seu apoi cuvântul de ordine venit dela Petersburg să fie îndată și cu efect ascultat.

Locuitorii bulgari din vilaietul Kossowo au ridicat nu demult plângeri contra atrocităților turcești. Plângerile au fost auzite mai curând la Petersburg ca la Tarigrad, și guvernul rusesc a și trimis Porții o notă de o strășnicie neobicinuită, prin care cere să se facă ordine în Macedonia și să pedepsească pe făptuitori.

Prin asta natural, că atrage tare în partea sa pe Bulgarii supuși Turciei, ca să-i aibă, la privilegiul binevenit, cu totul la dispoziție.

Spania și Statele-Unite.

Principele de Bismarck a venit la ideea, că Spania și Statele-Unite Americane ar trebui să-și supună diferendul lor asupra insulei Cuba, Papei dela Roma spre a decide, — și a dat în vileag această propunere a sa.

Un trimis al ziarului „Imparcial“ a cercetat la 27 Febr. pe Sagasta, primul ministru spaniol, interviu-ându-l asupra acestei propuneri.

Sagasta s'a declarat hotărât în contra ei, pentru-că, zice ministrul, dacă Spania s'ar învoi a supune conflictul pentru judecare Papei, deja prin asta ar recunoaște că da, și Statele-Unite au oare-care pretențiuni drepte asupra insulei, și numai nu se pot înțelege cu Spaniolii asupra împărțirii lor — ceea-ce însă guvernul spaniol neagă cu toată hotărârea!

După știrile mai recente din Washington, în America de Nord se urmează cu febrilitate pregătirile contra Spaniei. Dieta a primit urcarea însemnată a bugetului armatei, și înrolează numeroși matrozi și fochiști pe corăbiile de războiu.

Pregătirile Angliei.

In Anglia in multe orașe se convoacă mari meetinguri, cari provoacă guvernul din Londra să grăbească cu pregătirile și ajustările armatei, în interesul „susținerii păcii“, care precum cred, în urma agitațiilor presei chiloize, și a tonului ear' războinic, este foarte periclitată!

Germania în China.

Guvernul chinez s'a învoit cu Germania, drept recompensă pentru omorirea misionarilor sei în China, să mai întindă hotarele ținutului Chiao-Chiau, și să poată întinde liniile lor de drum ferat până la Aehov. Dar' pe lângă asta, galant, mai plătește și o recompensă specială în bani.

Budgetul armatei germane.

In ședința sa dela 26 Febr. comisia financiară a dietei imperiale germane a discutat asupra budgetului ministeriului de războiu, stabilind proiectul definitiv.

Comisia a șters din proiectul original al ministeriului 3 milioane de marce, ear' la intrate e luat încă 72,000.

In proiectul original se cereau sub titlul de spese normale 453,000,000 marce, din cari comisia a mai șters 32,000. Ear' la speșele cerute ca trebuitoare odată pentru tot-daua în suma de 73,000,000, comisia a șters 3 milioane.

In total, așa cum acum e stabilit, budgetul ministeriului de războiu al imperiului german, pentru întreținerea armatei, este de 531, 285, 128 marce!

Universitatea din Budapesta

cără

M. Sa Regina României.

Dr. Herezeg Mihály, rectorul magnific al Universității din Budapesta ne comunică, în românește, copia următoarelor documente ale căror originale au fost trimise M. Sale Reginei României:

Majestate!

Augustă Doamnă!

In zilele din urmă ale lunii Septembrie patria și Capitala noastră au avut însemnata onoare să fie vizitate de o Augustă persoană împreună cu soțul Ei regal, care atât de astă-dată, cât și cu mult mai înainte a dat meru dovezi de simpatie, interes, ba aș putea zice de dragostea Sa pentru literile maghiare și mersul vieții noastre artistice.

Simțimentele aceste distingătoare ale M. Sale, Reginei Elisaveta Luiza Ottilia a României sunt pentru noi cu atât mai măgulitoare și onorătoare, cu cât Maj. Voastră sunteți nu numai zeloasă, ci totodată una dintre cele mai de valoare, mai sublime și mai de frunte muncitoare spirituale ale literaturii moderne.

Serierile beletristice ale Maj. Voastre de un efect dintre cele mai moralizatoare au devenit foarte apreciate în literatura universală și V'au făcut și până acum numele nepertor și strălucitor vestind splendoarea spiritului și minții Maj. Voastre. Stăruința însușită dar' cu care Maj. Voastră V'ați îndelețnicit așa zicând din frageda copilărie încă de a Vă ocupa cu diferitele ramuri ale poeziei și recunoștința de obște, ce însoțește de regulă stăruința de fer, nu dobandește însemnătate înaintea prietenilor și cultivatorilor poeziei prin înalta Voastră poziție de regină, ci prin aceea putere divină lăuntrică, care Vă este înăscută ca o însușire personală și care nu poate fi învățată dela nimeni.

Poesiile, poveștile, romanele și drama Maj. Voastre arată o însușire atât de particulară a spiritului Vostru înalt, o simțire atât de nobilă și un gust atât de fin, încât ele au avut atât din punctul de vedere moral, cât și din punctul de vedere estetic o însușire dintre cele mai binefăcătoare asupra cercurilor celor mai largi.

Dar' este Augusta Doamnă în cercul de activitate literar al Vostru un teren, care stă într'o înrudire strinsă cu activitatea științifică și care pentru noi Maghiarii are o deosebită însemnătate. Căci Maj. Voastră ocupându-Vă cu multa stăruință și cu adunarea și prelucrarea cântecelor populare românești, Ne dați prin aceasta în mână o chieie prețioasă la înțelegerea vieții spiri-

tuale a numeroasei populațiuni de naționalitate română din patria noastră, Ungaria.

Suntem fericiti a Vă putea aminti la acest loc, că Majestatea Voastră a prelucrat în marea Sa operă poetico-dramatică tocmai subiectul uneia dintre cele mai frumoase bucăți ale poeziei noastre populare. In afară deci de stima personală cea mai profundă, indeosebi și mai cu seamă acestea au fost meritele literare, cari au determinat universitatea din Budapesta, cea mai veche, cea mai înaltă și cea dintâi instituție de cultură din Ungaria, să proclame cu mare însuflețire și în unanimitate pe Majestatea Sa, Elisaveta Luiza Ottilia, Regina României de Doctor de onoare al facultății de filosofie înaintând această diplomă prin o delegație.

Binevoiti, Majestate, a primi din partea universității din Budapesta, cea mai veche și cea mai înaltă instituție de cultură maghiară, omagiile cele mai respectuoase ale literaturii și culturii maghiare.

Budapesta, 16 Febr. anul 1898.

Al Majestății Voastre

milit serv:

Dr. Herezeg Mihály m. p.
rector.

Noi, rectorul și cea mai însemnată și cea mai vestită Universitate de știință reg. ung din Budapesta,

Salutăm Cetățile!

Fiindcă Majestatea Sa, Elisaveta Luiza Ottilia, regina României, prin publicarea opusculor Sale literare beletristice și-a câștigat merite nuperitoare și totodată a documentat prin aceasta în modul cel mai excelent cunoașterea științelor de arte frumoase și filosofice și în felul acesta a împodobit majestosul Său nume cu cea mai profundă stimă;

Noi, respectând cu omagialitate aceste virtuți și eruditățile dovedite în științele de arte frumoase și filosofice, pe Majestatea Sa regina, Elisaveta Luiza Ottilia, ca semn al respectului nostru deosebit, din vor liberă o amales, proclamăm, și declarăm ca Doctor de onoare la universitatea noastră în științele de arte frumoase și filosofice. Despre ce cu dovadă i-am estrosc diploma de onoare prezintă cu subscrierile obicinuite și întărită prin sigilul mai mare al Universității noastre.

Budapesta în 13 Octombrie anul 1897.

Dr. Herezeg Mihály m. p. Doctor în științele juridice, fost decan al facultății juridice s. a. s. a. Rector al universității reg. ung.

Dr. Fröhlich Izidor m. p. Doctor în științele filosofice, profesor în științele fizice teoretice și profesor îndreptățit al științelor fizice experimentale, Doctor de onoare al universității din Glasgow s. a. s. a. decanul și președintele facultății filosofice.

FOTOGRAFIA
PARLAMENTULUI.

O face ziarul „Magyar Hirlap“ în numărul său dela 1 Martie.

Procedura guvernului și purtarea Dietei în chestia măsurilor luate față de presa „socialistă“, îi dă prilegiu la aceasta.

Fată ce zice „M. H.“:

„Pentru marea noastră boală, într'adevăr nu este nici un leac! Mai ales cu un așa medic, ca nenorocitul nostru parlament! Mult n'am așteptat noi din cea dintâi oară a nașterii sale, dela această adunătură tristă, dar totuși la vederea unei atât de mari săracii, ni se oprește resuflarea!

„Intr'un ospiciu de timpuri sunt mai multe idei, într'un muzeu de anticități e mai mult modernism, pe o corabie ce se scufundă e mai multă prezență de spirit, decât în reprezentanța acstei națiuni ce se sbate în crize!

„Se poate vedea clar, că această brutalitate fără cap, cu care autoritățile noastre umblă cu mișcarea țărănească, în fondul său nu e contrară gustului părinților patriei noastre!

... „Toate acestea arată, că de

ciuda acestor domni, ar putea fi destrămată fir de fir constituția, că ei n'ar plânge după ea! Așa se vede că cei mai mulți din ei (din deputați), dacă ar șede în locul lui Perezel ori Rudnay, tot așa ar proceda ca Perezel și Rudnay!“...

Etc.

Noi nu avem de adaus mult la acest tablou, dar de subtras și mai puțin.

Scrisoare din București.

— 3 Martie n.

Reforma învățământului. — Conversiunea datorilor publice.

Ședința de ieri a Camerii va rămâne memorabilă. Intr'ênsa s'a votat proiectul de lege al învățământului secundar și superior, cu o majoritate impunătoare: 107 voturi contra 7, fiind și 11 abțineri.

Reforma aceasta de 24 ani mulți ministri, de ai ambelor partide istorice au voit s-o facă. N'au putut-o însă, ci a desca ministrii nu numai au renunțat s-o facă, dar au și căzut pe această chestie.

După votare, dl D. Sturdza, care arând de secretar general pe actualul ministru al școalelor — proiectase această reformă încă la 1886, a felicitat Camera pentru că a înzestrat țara cu o lege ale cărei efecte bune nu vor întârzia a se arăta.

Camera a făcut vii ovațiuni atât dlui D. Sturdza, cât și dlui ministru Spiru Haret și dlui C. Dimitrescu-Iași, profesor universitar, care a fost raportorul legii.

Tot ieri s'a votat cu unanimitate proiectul de lege pentru conversiunea unei părți a datoriei noastre publice.

Proiectul fusese combătut numai de dl N. Fleva. După un magistral discurs al dlui G. Cantacuzino, Camera a votat proiectul fără nici o modificare și cu unanimitatea voturilor exprimate, dând astfel o splendidă satisfacție dlui Cantacuzino, care tocmai pe tema aceasta fusese atacat de presa opoziției.

DIN SATMAR.

O NOUĂ „REVOLUȚIE“

Baia-mare, 28 Febr. 1898.

Onorată Redacțiune!

Guvernul din Budapesta a trimis în orașul nostru 6 detectivi și un căpitan de poliție cu instrucțiuni largi și estinse.

Nici mai mult, nici mai puțin: au să descopere organizarea revoluțiunii „valache“, de sub conducerea părintelui Dr. Vasile Lucaciu.

Lucrul s'a aflat, de oară-ce au fost ascultați o mulțime de amployați: căpitanii și primarii orașelor, Baiamare, Baiasprie, protopretorul, sergenții dela poliție și toți gardarii dela stațiunile din apropierea Șișeșilor.

Așa am ajuns la cunoștința punctelor de întrebare:

a) Ce îndrumări și porunci împarte popa din Șișeșii poporului?

b) Ce fel de cărți, ziare, corespondențe primește pe poștă?

c) Cine au fost la popa din Șișeșii în aceste vremuri din urmă? Cu cine întreține relațiuni? Cu cine stă în corespondență?

d) De unde capătă bani? Și cui ajutoare de bani, și s. b. ce titlu, și menire dă ajutoare oamenilor!

e) Când s'au ținut adunări de no-popa din Șișeșii, și cine a luat și ele?

Nimic nu rămâne neispitit! Post-țimile de prietinie, rugăciunile din sărbătorile eclesiastice și cele sociale mastice, toate sunt bănuite, ispite și trolate. Detectivii amintiți sunt priviți tot felul de vesminte țărănești, ca să pătrundă la senul poporului. Au port macean, Cioran, Sălăgian, și își dă silința să afle secretele dintre Șișeșii, unde se ferb și se țes, — mințea lor nebună, — toate compoziții revoluționare.

Știu ei foarte bine, că acești condiți ai poporului român nu lucrează tr'ascuns, ci la lumina soarelui, ca să vază și să-i auză.

Ce voiesc dară? E clar, că prin rile lor meschine vreau să-i terorizeze români, vreau să-i demoralizeze în lor național.

Altcum va fi însă rezultatul.

Poporul se lipește cu mai multă de și încredere de conducătorii sei, pe vede prigonii și în mod firesc se gura pe lângă ei. Durere, autoritatea înceacă se pune în slujba fără — del politice. Așa episcopul Ioan Szabó este cel mai credincios al lui Bánffy umilirea bisericii, spre rușinea religiei spre demoralizarea poporului. Ca în mente de corupțiune îi servește Popul din Baiasprie și Dregyán Ödön, ajutat prin „Tribuna“. Aceștia sunt demni și agenți atât ai guvernului civil, cât guvernului diecesan.

Mare durere, că în senul poporului mână se află astfel de ființe, esecrate fel, de obștea românească, dar cauza lor, ce ne apasă, în mare parte, pe de n'au fi trădători de aceștia, ci toți fi un cuget și un suflet în cauza nașiei guvernului n'ar cuteza a năvăli asupra noastră cu atâta necruțare.

Acești oameni însă n'au conștiință națională, nici de onoare națională, sunt pe și capaci de toate relele față de neamul nostru. Așa de es. în familia lui Pap Pișta vorbesc românește de loc, fetele lui se rită după străini, fete de popă românești după calvini, și totuși vlădica Szabó în funcție de protopop, spre scandala porenților și al clerului credincios bisericii sale.

La aceștia se adresează mai întâi de tot, și toți polițaii dușmani poporului după denunțările lor mincinoase și dențioase pleacă apoi acei dușmani.

Spiritul național trebuie să se îngreșească astfel de cangrene să nu poată să se scurteze, și vlădică ori preot să fie, să fie dat afară din Sionul românesc, cel ce îl compromite prin lașitate chiar tradare.

DIN ARDEAL.

Cetea, 28 Febr. 1898.

In fiecare comună sufletul și conducătorul poporului e preotul — ori cel puțin al lui să fie.

Dela tactul, prudența și conducerea depinde pacea, buna înțelegere dintre oameni, și dacă preotul nu-și împlinește torința, să nu zică că-și conduce popul pe căi greșite, toate merg anapoda — dos — bunăînțelegere dispere — și în le pășește cearta, ura și neînțelegerea durere, noi locuitorii din Cetea nu ne tem lăuda că am avea un conducător în persoana părintelui gr.-or. Ioan Pa — ci din contra de când a ajuns în comună noastră ca preot — intrigă certele numai înecată, pacea și buna înțelegere din comună a dispărut.

Ar trebui să scriem mult foarte, dacă am vrea să cuprindem întreg pomelnicul faptelor părintelui Ioan Frâncu, și nici nu știu cu care să încep?

Numai dintre păcatele naționale vreau să-ți amintesc aici unele, prin care a greșit împotriva neamului din care face parte.

Comuna noastră Cetea e o comună mixtă după religione, adică gr.-orientali și gr.-catolici. Gr.-orientalii în majoritate — își au școala lor — pe când gr.-catolicii fiind mai puțini nu au școala lor proprie. Dar' Români fiind cu toții împrumutat trebuie să ne ajutăm unii pe alții — și conform unei învoielii reciproce — uniții pe lângă solvirea unei taxe corespunzătoare erau primiți în școala gr.-orientală.

În anul trecut însă cum s'a întâmplat — cum nu — două familii gr.-orientale au trecut la gr.-catolici. Lucrul acesta intru atâta 'l-a infuriat pe părintele Frâncu, cât a adunat în grabă pe câți membrii a putut a senatului școlar, și acestora le-a stors hotărârea că pe uniți să nu-i mai suferă în școală. Și când Petru Raica curatorul primar, om cu simțăminte românești — a sărit în apărarea uniților — era să-l scoată afară pe avocatul uniților. Și având hotărârea aceasta părintele Frâncu s'a dus la școală, pe pruncii uniților 'i-a scos din școală — și un an întreg s'ermanii copii au fost lipsiți de instrucția necesară. E un păcat național acesta pentru timbrarea căruia lipsese cuvintele necesare.

Se va rectifica părintele Frâncu — desigur cu aceea, că uniții nu au plătit taxa ce li se cere — de aceea 'i-a scos din școală.

Dar' oare se judecă ori-ce om cu mintea sănătoasă, — dacă s'ar fi putut conforma bieții uniți hotărârea ce a adus-o părintele, ca ei se plătească taxa în restimp de 8 zile — toți niște oameni miseri și saraci fiind?

Și chiar când nu ar fi voit să plătească uniții nimic — ca român nu ar fi trebuit să facă părintele Frâncu ce a făcut: se scoată niște copii români nevinovați din școală, să-i lase în ignoranță, lipsindu-i de instrucția necesară.

E de notat și aceea, că uniții trebuie să plătească 60 de fl. anual — când abia au vre-o 5 — 6 prunci la școală. Și aceasta sumă pretindea părintele Frâncu să 'i se solvească în 8 zile!

În cauze mari naționale nu trebuie să căutăm că suntem uniți ori neuniți — ci ca suntem români, și acest cuget să ne însoțească faptele.

Români suntem cu toții, părinte aceasta să o ai în vedere și nu confesionalismul condamnat în cauze naționale. Astfel, numai ură și vrajbă semeni între noi!

Mulțumită lui Dumnezeu, că Senatul școlastic a avut mai multă inimă în ceea românești — decât luminatul părinte, căci în anul acesta a casat hotărârea din anul trecut și din nou a admis pruncii uniților la școală — căci dacă ar fi fost după părintele Frâncu — s'ermanii copii și în anul acesta ar fi fost lipsiți de instrucția necesară.

Ș'apoi oare se mai amintesc că părintelui Frâncu îi place a umbla și cu 2 bani în trei pungi?!

În fața românilor se arată a fi înflăcărat naționalist — ear' în fața străinilor se lingusește.

Ajutor de stat a primit și anul trecut a cerul și va cere desigur și pentru viitor.

Ar fi multe de înșirat încă din pomelnicul faptelor părintelui Frâncu — dar' de astădată sunt destule și acestea.

Sfârșesc în speranța că te vei îndrepta părinte, că te vei face adevărat conducător al poporului în fruntea căruia ești pus ca la cazul când intrigile și cetele nu vor ia ceta, și pacea și buna înțelegere în comună nu va reveni din pricina sfinției tale voi ști pași în public și cu mai multe isprăvuri de ale s. tale. Ș.

DIN BIHOR.

Balul Comunei bis. gr. or. din Beiuș.

Luna Februarie.

Conform usului de până aci, și în acest an la 19 Febr. st. n. s'a ținut balul tradițional al comunei bis. gr. or. din loc, numai că în acest an cu mai mult succes, atât moral cât și material, mulțumită zelului peste tot a comitetului arangiator și în special a iubului nostru catichet dela gim. din loc dl. Nicolae Diamandi și st. d-ne Ved. Maria Waltner născ. Cosma, cari n'au pregetat a face tot posibilul pentru reușita atât materială cât și morală a petrecerii, deși și cu această ocaziune nu în puțină măsură după cum va zice Melitonul din Beiuș, au eșit în relief erorile sociale cu tendințe separatistice însoțite de veleități personale și confesionale.

Petrecerea s'a început la 1/2 8 seara, la 1/2 9 sala cea mare dela „Ospătăria Opidană“ era deja îndesuită de public, așa încât abia era loc ca să te poți mișca. Cei prezenți și nepreocupați cu toții, fără excepțiune, au constatat că de 15 ani nu sa ținut petrecere în Beiuș, care să fi fost atât de bine cercetată. Regretabil, că dintre cei prezenți au lipsit întreg corpul profesoral excepționând pe unul și a lipsit și tinerimea din internatul „Pavelian“, cu toate că recerintele de bonton și de disciplină au fost observate din partea comitetului arangiator; de alt-mintrelea streinii cari au fost în mod neașteptat de bine reprezentați, dau abținentei confrăților de legea unită din loc o esplicare foarte nefavorabilă și în detrimentul relațiilor noastre locale, cari în mare parte se dovedesc a fi tot mai mult de atari precum le descrie un oareșcare Melissa (corespondent din Beiuș) în unul din nrul Familiei din anul trecut.

Petrecerea a durat până la 6 oare dimineața în cea mai perfectă voie bună. Cuadrilele și Romana s'au dansat de câtră 66 părechi. Venitul curat după informațiunile primite se urcă la 200 fl.

Ași încerca să scriu și numele acelor Doamne și Domnișoare, cari au format cununa celor prezenți, dar' nesimțind-mă apt a o face aceasta, să fiu scuzat când declin această onoare dela mine și cu scopul de a nu face un raport defectuos.

Un oaspe.

Un mare scandal în Rusia.

Descoperirea unui furt colossal la marina de război — Arestarea unui amiral rus.

Ziarul danez „Vor Landa“ (Țara Noastră), află următoarele din Rusia:

La Odesa și Sevastopol a provocat un mare scandal descoperirea unui furt colossal comis din aprovizionarea de cărbuni pentru flota rusească a mării Negre și pentru flota voluntară.

Bogatul comerciant din Odesa, Sbolianski, precum și mai mulți funcționari înalți ai amiralității, au și fost arestați.

Mai târziu Sbolianski a fost liberat pe o cauțiune de 360 de mii de ruble și în același timp i s'a sechestrat toată averea.

De o cam dată s'a constatat că numai amiralitatea a fost înșelată cu mai bine de 50 de mii de tone de cărbuni.

Între cei arestați se află și un amiral rus, care ținea un registru de toate sumele cu cari era mituit.

Cele mai multe furturi se comiteau prin falsificarea fracturilor asupra încărcăturii vapoarelor cari aduceau cărbuni.

Furturile au fost descoperite de șeful amiralității Tyrtow.

NOUȚĂȚI

Arad, Martie 5 n. 1898.

Decisiune laudabilă. Aflăm că P. S. Sa domnul Episcop Ioan Meșianu a dat sfatul că la alegerea de mâne de preot în Curticiu candidatura dlui Georgia să nu mai fie susținută. Aceasta din următoarele motive. Nu vrea să provoace în comună lupte disperate punând pe tinerul Georgia (înrușit cu P. S. Sa) sub scutul protopopului Moise Bocșan și a ziarelor ungurești, și declarându-se astfel solidar cu campania rușinoasă ce se pornise în favorul dlui Georgia.

Nu putem de cât să ne închinăm în fața unei hotărâri atât de demne, singura vrednică de un episcop, care într'adevăr, *întotdeauna trebuie să pună interesele obștești mai presus de interesele de cuscrenie.* Ear în Curticiu interesele obștești cer ca să se lase *alegere liberă* și P. S. Sa să nu pună cu puterea un tiner cu deservărire strein de comună și de întreg comitatul, căci așa s'ar fi mânat numai apa pe moara „nazaricușilor“. S'ar fi dovedit apoi că P. S. Sa în anume cazuri și pentru anume interese, primește patronagiul lui Taica Moise pe care și *consistorul mitropolitan a hotărât să-l pună în pensie*, să nu mai aibă prilej astfel a face vrajbă în biserica română.

Naționalism și sabie! Așa da, așa mai înțelegem: discuție cu sabia. Cel puțin dl. Liviu Tămășdan, a ajuns să se bată ieri cu dl. Steiner Jozsef, inginer, în urma unor discuțiuni naționaliste. Duelul a avut loc ieri la amiază, în casarma husarilor. Martori ai dlui Liviu Tămășdan au fost dl. Dr. Stefan C. Pop și Dr. T. Popescu, advocați ear' ai dlui Steiner Jozsef d-nii Benedek Árpád, ziarist și Sugár Jenő, candidat de advocat. Medici dl. Dr. Aurel Demian și Traytler Andor. Au avut amândoi ce să lege și panseze, căci condițiunile de luptă fiind grele — bătaia până ce unul nu va mai putea — ambii combatanți au primit răni: dl. Tămășdan neînsemnată (la mână) ear' adversarul seu mai gravă, la braț.

În curând alt duel, tot... naționalist.

Știri alarmante. Pentru a produce diversione în publicul ungurec și a-și face treburile, guvernul ungurec a trimis în toate părțile telegrame alarmante. Anume: La 15 Martie Români vor face o demonstrație. În frunte vor fi tinerii dela universități. Ear la Blaj se va „desvêli“ (?) monumentul lui „Barbuc“.

Mai mult încă: demonstrațiunile se vor face la Viena, unde dl. Weigand va ține o conferență, arătând starea naționalităților și a socialistilor din Ungaria... Vor aplauda studenții și profesorii universitari români! D-le Jeszenszky, mobilizează... honvezi-me, că altfel piere țeara!

Adaus. La articolul nostru de ieri despre „două petreceri în Arad“, avem de a mai adauge următoarele:

La frumoasa reușită a balului meseriașilor a contribuit mult și învățătorul director Iosif Moldovan, ca vicepresident, iar care la concertul popular a ținut poporului un frumos și instructiv „cuvânt de deschidere.“

Mai departe notăm, că la ambele petreceri s'au jucat cu multă bravură jocurile „Calușerul și Bătuta“, colo de meseriași, ici de țărani instruați fiind și unii și alții de bravul vătav dl. Justin Olar!

Cavalerul maghiar. Istvanffy Árpád, funcționar la ministerul de interne, era un cavaler vestit... însă plata era mică pentru patimile lui dornești. Eată de ce el s'a apucat să facă bani: înșelând și falsificând acte. L'au osândit însă eri la 2 1/2 ani temniță grea.

Rectificare. În Nr. 33 pag. 159 am dat loc unei corespondențe din tratul Ciacovei purtând titula „Afaceri școlare“ și subsem-

nată cu „—ș“. În această corespondență e publicat și circulariul oficiului protopresbiterial prin care se îndeamnă învățătorii și învățătoarele din tract a abona „Foaia pedagogică“.

Deoarece în circulariul s'au strecurat câteva greșeli, le îndreptăm: În șirul al 2. se zice progresul „inimilor“ în loc de „uimitor“. În șirul al 17 după activitatea învățătorului „în loc să-i dea sucurs: necesitatea, ca învățătorul“ a rămas cu totul afară.

Jocul de cărți al împăratului Wilhelm. În locul tradiționalelor figuri, „popii și damele“ sunt reprezentați în acest joc prin suveranele cari domnesc actualmente în Europa.

Pentru „valeți“, împăratul a pus să-i se zugrăvească chipul principalilor miniștrii germani.

„Popa de cupă“ este Leopold al II-lea; „Popa de caro“ e Humbert I; „Popa de pică“ e Nicolae al II-lea Țarul Rusiei, și „popa de treflă“ este însuși Wilhelm al II-lea.

„Dama de cupă“ e regina Victoria a Angliei; „dama de caro“ e regina Margareta a Italiei; „dama de pică“ e Țarina ear „dama de treflă“ e regina Elisabeta a Austro-Ungariei.

Nu există de cât două exemplare dintr' acest original joc de cărți.

„Foaia pentru toți“, apare în București. Numărul 7 din 10 Februarie are următorul cuprins:

Jeane Violet, Păreri și impresii (Ce e fericirea). — George Gr. Cair, Poveste (poiesie). — Dumitru Stăncescu, Planuri, traducere după d-na Colomb. — Cronica științifică (Puterea cutremurelor de pământ). Educație (copii leneși).

Aduce apoi portretul valorosului nostru scriitor Delavrancea.. — Apoi articole: Singapore și lava, spicuri. — Dl. Stăncescu: Vitejia țiganului, snoavă. — Aureliu V. Marin Împăratul împăraților. — G. Coșbuc, Din Vorba Țluia, zicători esplicate — Care e omororul. Roman de Alphonse Moureau trad. de I. St. Spărtali. —

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, guturai dureri deochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpăta de-adreptul sau prin poștă dela farmacia dlui Dr. Iulius Schopper în Oravița (Krassó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

ULTIME ȘTIRI

Deschiderea Reichsrathului,

Viena, 5 Martie

Oficiul publică nouile ordinațiuni privitoare la folosirea limbii în oficiile din Boemia și Moravia. Conform nouelor ordinațiuni, limba oficială va fi limba în care vorbesc părțile; în comune mixte, ambele limbi. Astfel și la Praga.

Reichsrathul se va putea deci convoca în curând. Președinte de vîrstă va fi Proskovetz, care va declara în vorbirea de deschidere că legea Falkenheym a fost numai provisorie ear' acum e abrogată.

Partida dreaptă va lua la cunoștință, prin tăcere, declarațiunea ce se va face și astfel sunt speranțe ca Reichsrathul să poată lucra.

Editor: Aurel Popovici-Barciannu.
Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

676
1898. — tkvi sz.**Arverési hirdetményi kivonat.**

A battonyai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Victoria“ takaré- és hitelintézet mint részvénytársaság végrehajthatónak, Grozeszku Miklósné szül. Szimonovics Gyula végrehajtást szenvedő elleni 750 frt tökekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a szegedi kir. törvényszék (a battonyai kir. járásbíróság) területén lévő s a Battonya községben fekvő A-I sor 642. és 643. hrjzi számú beltelkes házra az árverést 425 frt ozenel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan **1898-ik évi márczius hó 30-ik napján d. e. 9 órakor** ezen kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóságnál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 42 frt 50 krt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3,333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Battonyán, a kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság 1898. évi febr. hó 13-án.

A battonyai kir. aljárásbíró.

Cel mai sensationál roman al literaturai moderne. In limba engleză s'a vindut in cincizeci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus in toate limbile europene.

In românește de Afîn dela Tuscia a apărut acum.

TRILBY

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. In librăriile din monarchie fl. 1.60. In România și străinătate 4 lei.

133 3-10

Deposit general:

Afîn dela Tuscia, tipografia Uhrmann, Temesvár Ungaria.

Banca generală de asigurare mutuală

(33) 41

„TRANSILVANIA“

IN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cela mai favorabile:

1. in contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de orice mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viața omului in toate combinațiunile, precum: asigurări capitaluri in casul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de re

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări se primesc din comitate Arad, Bichis, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al precum și prin agenturile cercuale și speciale.

120 familii de albine

binciernate in coșnițe simple și mobile s

află spre vânzare la **Iustin Iancu**

138 2-2

preot în Otlaca.

**„Cassa de păstrare în Mercurea“
societate pe acții.**

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.

2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5¹/₂%.

3. Depuneri făcute de bisericii, școale, corporațiunii culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se respătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin instituu

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin postă și se resolvă cu reintoarcerea ei.

DIRECTIUNEA**„Cassei de păstrare in Mercurea“**

7-10

SOCIETATE PE ACȚII

121

Credit personal pe amortisație**Exoperez:****Împrumuturi ieftine pe amortisație**

de mai mulți ani și fără cheltueli prealabile,

funcționarilor publ. și oficerilor cu leafă minimală de 900

(95) — 25

ori

cu rentă viageră de cel puțin 500 fl.

mai departe

Imprumuturi amortisaționale pe moșii și case la oraș

cu 4% 4¹/₂ și 5%

precum și amortisație corespunzătoare.

Convertesc împrumuturi cu camete mai ma

La dorință anticipez spesele de intabulare.

Szücs F. Vilmos

Institut de împrumut pe imobile și moșii

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.